

Forn de calç antic del Castell

Castellbell i el Vilar

Ubicació

Comarca: Bages
Lloc/Adreça: El Castell
Alçada: 197

Coordenades:

Latitud: 41.64389
Longitud: 1.85701
UTM Est (X): 404814
UTM Nord (Y): 4610870

Classificació

Número de fitxa 08053 - 520
Àmbit: Patrimoni immoble
Tipologia Element arquitectònic
Estil / època: Modern Popular Contemporani
Segle XVIII-XIX

Estat de conservació Regular

Notes de conservació: Aquest forn de factura està adossat al costat d'un de més antic i situats en un indret de difícil accés. A mà esquerra hi ha un mur protegit amb un filat per evitar el seu enfonsament. Són dos elements patrimonials de gran valor que caldria consolidar arrançant l'indret per fer-lo visitable. La vegetació arbòria i arbustiva que hi està creixent està accelerant la seva destrucció.

Protecció Legal

Observacions protecció: BCIL -Pla d'Ordenació Urbanística Municipal (2015)

Accés Difícil

Ús actual: Sense ús

Titularitat Privada

Titular: 08052A0040004800000H

Fitxes associades:

[Forn de calç modern del Castell](#)

Autoria de la fitxa Jordi Montlló i Laura Bosch

Descripció

Forn de calç situat en el penjat de la via dels ferrocarrils catalans. Per accedir-hi cal entrar pel voral de la carretera que surt de Castellbell i el Vilar en direcció a Manresa. En un revolt molt pronunciat, hi ha un tall realitzat a la muntanya durant la construcció de la carretera. Cal pujar per la tartera que s'hi ha originat. Mentre es puja es va trobant escòria procedent dels dos forns que es conserven en aquest indret. Un cop dalt, cal baixar per un calaix que fa la roca, entre la vegetació i resseguir –la fins a poder baixar. Allí, integrat completament a la roca hi ha el primer forn de calç, el més modern. A mà esquerra, adossat n'hi ha un de més antic, realitzat íntegrament en pedra, de planta circular. Té el passadís d'entrada construït amb volta de canó que dona accés a la cambra de combustió, completament colgada de terra i pedra. Els murs estan en bon estat de conservació.

En l'arrebossat de la part baixa de la porta d'accés hi ha varis grafitis mig esborrats amb noms i dates. Fa uns anys es van voler enderrocar perquè per sota passa la línia del ferrocarril que va de Barcelona a Manresa.

Observacions:

Quan van fer el nou accés a la C-55 van estar a punt d'enderrocar-lo.

Història

Els forns de calç o olles de calç són construccions tradicionals que es troben arreu de Catalunya. Fets de pedra i fang, al seu interior es feia una combustió de llenya per a obtenir calç. Antigament la calç era un material molt necessari per a la construcció per a fer el morter de calç, barrejant aigua i sorra, i per a arrebossar les façanes i emblanquinar les cases. També servia a impermeabilitzar les cisternes i els safarejos així com per a desinfectar i també tenia un ús agrícola per a ensulfatar les plantes contra les plagues. El procés de transformació de la pedra en calç es feia per combustió, mitjançant un forn de forma rodona fet dins la terra o la roca. Es necessitaven temperatures entre 800°C i 1000°C perquè el carbonat càlcic s'alliberés de l'anhídrid carbònic i passés a òxid de calci. Però per a aconseguir aquest procés es necessitava una preparació llarga i feixuga. Aquestes tasques duraven al voltant d'uns tres mesos i començaven entre el gener i el febrer, quan les feines agrícoles eren més escadusseres.

Primer de tot, es necessitava combustible, que s'obtenia desbrossant el bosc. El següent pas era la feixuga feina d'arrencar la pedra amb pics, maces, martells, escodes i malls. Després es transportava la pedra i els fogots amb els carros o mules fins al forn. Aquest s'omplia posant de forma circular les pedres depenent de la seva mida: a baix les més grosses i a dalt del curull les més petites. A la part inferior es deixava una finestra o boca per introduir-hi els feixos de llenya amb una mena de forca anomenada gavell. S'encenia el foc i es deixava encès els dos primers dies amb una faixa destapada que es tapava a poc a poc. Es sabia que el forn era cuit quan sortia flama blanca i les pedres es posaven vermelles. Un cop fredes les pedres eren blanques. Quan començava l'encesa, ja no es podia parar fins que el mestre calcinaire deia que la pedra era ben cuita. Calien de dotze a quinze dies de cuita per deixar la pedra a punt; i després vint dies més per refredar-se. Aquesta calç viva s'apagava tirant aigua, essent convertida en hidrat de calç o calç morta. Passat aquest temps ja era a punt per desenfornar i transportar la calç en carros a la seva destinació per al seu ús. Generalment es feia un forn de calç quan hi havia necessitat de producte, i no sempre era comercialitzat, sinó que cada casa se'n feia un i s'abandonava després de ser utilitzat. Tampoc era necessari que estigués situat a prop d'una pedrera de calcària, ja que normalment es trobaven pedres d'aquest tipus escampades

dins el bosc, al peu dels camins o a les rieres.

D'aquesta antiga activitat, tan estesa només resta el mut testimoni d'aquells forns que en l'actualitat estan mig enrunats i tapats per la vegetació. La producció de calç va tenir una certa importància fins a mitjans segle XX, com ho demostra l'existència de moltes olles o forns arreu del territori.

Bibliografia

FERRER ALÒS, Llorenç (2015). Eines i feines dels oficis. Edicions Brau. Barcelona.

GRAUS, Ramon i ROSELL, Jaume (2010). Història de la construcció a la Catalunya contemporània. Apunts del curs. Secció d'Història de la construcció del departament de Composició Arquitectònica. Universitat Politècnica de Catalunya.

ROSELL, Jaume i SUBIRATS, Miquel (1987). La producció de calç, ahir. El procés pre-industrial de producció de calç, a la comarca del Montsià. Col·legi Oficial d'Aparelladors i Arquitectes Tècnics de Barcelona.

